

Sipos Tamás

Széchenyi István Baptista Technikum – Tapolca
tsiposgmc65@gmail.com

Környezetvédelmi szempontok érvényesítése a turisztikai fejlesztésekben tanulási környezet és érzékenyítő digitális tananyag fejlesztése

„Kiépült attitűdjeink megváltoztatása igen nehéz. Hosszú távon a szisztematikus, kognitív út tud eredménnyel hatni viszonyulásunkra.

(...) Ebben az esetben azonban nem ez a folyamat működik, gondolkodásunk helyett érzelmeink mozgósítódnak. Batson már 1997-ben talált rá bizonyítékot, hogy empátia ébresztése (...) növeli az attitűdváltozás esélyét.”

Drippy-Dévai Julianna 2019.

Abstract

Integrating environmental aspects into tourism developments - developing sensitizing digital curricula

Keywords: E-learning, sensitizing curriculum, flipped classroom, change of attitude, environment

Today, the infocommunication revolution is forcing amazing paradigm shifts in all areas of life. Education is not an exception. In their approach, values and attitude 'brand new' young people are knocking on the gates of the school, with changed expectations towards education.

An important topic in development purposes is the use of electronic devices by our students, its direction and depth, and the change in their learning environment, which poses new challenges to the teacher community.

What kind of tools do our students have? What do they use them for? Do they know the software we can use to digitize the educational process? Is the pedagogical society prepared for such a level of change? - For now, there are more questions than answers.

The focus of my work is on the possibilities of linking vocational training and e-learning.

Knowing the daily 'treadmill', the current curricula and number of classes, we can state that the elements of digital curriculum can be well integrated into the process of learning and practicing educational materials, but it is impossible to change teaching to E-learning in the current circumstances.

In my dissertation, I worked on the development of a curriculum in a Moodle environment, - unique in our school-, which will allow my tourism students to broaden their perspectives on the positive and negative effects of hotel investments.

The E-learning curriculum identifies the environment of a hotel development. It also presents the positive effects of the investment, as well as the environmental aspects that may prompt us to make significant changes or abandon the project.

The curriculum is mastered after class preparation in a 'flipped classroom' and then the experience is discussed at the next meeting strengthening the sensitivity to the topic.

By the end of the training, I would like to achieve that a generation of environmentally sensitive professionals focusing on sustainability will get to their workplaces.

Absztrakt

Napjainkban az infokommunikációs forradalom elképesztő paradigma-váltásokat kényszerít ki az élet minden területén. Az oktatás sem kivétel. Szemléletünkben, értékrendjükben, habitusukban 'vadász' fiatalok kopogtatnak az iskola kapuján, megváltozott elvárásokkal a képzések irányába.

A fejlesztési szándékok fontos témaköre tanulóink elektronikus eszközhasználatára, annak irányai és mélysége, valamint a tanulási környezetük változása, amely új kihívások elé állítja a tanári társadalmat.

Tanulóink milyen eszközrendszerrel rendelkeznek? Mire használják azokat? Ismerik-e azokat a szoftvereket, amelyekkel digitalizálni tudjuk az oktatás folyamatát? A pedagógus társadalom felkészült-e egy ilyen szintű változásra? – Egyelőre több a kérdés, mint a válasz.

Munkám középpontjában a szakképzés és az e-learning összekapcsolásának lehetőségei állnak. Ismerve a napi 'táposálmot' a jelenlegi tanterveket és óraszámokat, megállapíthatjuk, hogy a digitális tananyag elemek jól

beépíthetők a tananyagok feldolgozásának, begyakorlásának folyamatába, de a tanítás E-learningre cserélése a jelenlegi körülmények mellett esélytelen.

Írásomban egy – az iskolánkban egyedi – Moodle környezetben megjelenő tananyag fejlesztését mutatom be, amely segítségével a turizmus szakos tanulók szélesíthetik a látószögüket a szállodai beruházások pozitív és negatív hatásait illetően.

Az E-learning tananyag azonosítja egy szállodafejlesztés környezetét. Bemutatja a fejlesztés által felmerülő pozitív hatásokat, illetve azokat a környezetterhelő aspektusokat is, amelyek adott esetben jelentős átalakításokra, esetleg a projektről való lemondásra sarkallhatnak bennünket.

A tananyag elsajátítása tanórai előkészítést követően 'tükrözött osztályteremben' történik, majd a következő találkozás alkalmával megbeszéljük a tapasztaltakat. Erősítve a téma iránti érzékenységet.

Azt szeretném elérni, hogy a képzés végére egy a környezetére érzékeny, a fenntarthatóságot szem előtt tartó szakember generáció kerüljön a munkahelyekre.

Kulcsszavak: E-learning, érzékenyítő tananyag, 'tükrözött osztályterem', szemlélet-változás, környezetvédelem

1. A témaválasztás indoklása

„A turizmus esetében a fenntarthatóság a természeti, a kulturális és az épített környezeti elemek okos felhasználását, fejlesztését és egyben védelmét jelenti, aminek következtében a turizmusban részt vevők érdekei, elvárásai egyszerre teljesülnek, a gazdasági előnyökből egyszerre részesülnek.” (TURIZMUS TREND 2007.)

Fontos gondolat tehát, hogy bár a társadalmilag és gazdaságilag egyaránt kiemelkedő szerepet játszó turisztikai fejlesztések – kiaknázva a térségben adott vonzerőket, munkahelyeket teremtve -, jelentős bevételekkel kecsegtetnek, tevékenységüket ne a helyi környezet és társadalom rovására, kárára tegyék. Ha ez történik, akkor a desztináció kizsákmányolásáról, modern kori „gyarmatosításról” beszélhetünk, ami több kárt okoz, mint hasznot. Ezért érzem annyira meghatározónak a turisztikai szakemberképzésben a fenntarthatóság szempontjainak „piedesztálra emelését”, hogy már a tervező asztalokon se születhessen olyan projekt, amely nem veszi figyelembe a fenntarthatóság szempontjait.

És itt érkezünk el a legnehezebb feladathoz, a szemléletformálás problematikájához, amelynek hatására a fent elvárt szempontok megfogalmazódnak a fejlesztések során és elsődlegessé teszik a profitelvárásokkal szemben. Ez persze nem ezt jelenti, hogy a befektetőknek le kellene mondani bármely pénzügyi eredményről. Ez a lényeg, hiszen a fenntartható fejlesztések legfőbb jellemzője a hosszú távú pozitív működés ígérete.

„Az érzékenyítés során egy személy, csoport, populáció figyelmét hívják fel egy fontos (társadalmi) kérdésre. Célja, hogy a célcsoport figyelmét felkeltse, érzékenységét fokozza egy téma iránt.” (MEGGYESNÉ, MÁTÉNÉ 2013.)

Ezért választottam írásom témájaként a „Nézetformáló digitális tananyag és online tanulási környezet fejlesztése” témakört, amely segítségével figyelmet irányíthatok a környezetvédelmi szempontok érvényesítésére a turisztikai fejlesztésekben. Egyben lehetőségem nyílik a tanulóim fókuszának irányítására és érzékenységének növelésére a témában.

Céлом egy moodle keretrendszerben fejlesztett változatos, izgalmas, érzékenyítő tananyag megalkotása, amelyet szívesen „vesznek kézbe” a megcélzott tanulói csoportok, gondolatébresztő, meghökkentő, és amely hasznosítja a korszerű pedagógiai, technológiai és technikai vívmányokat, a korosztályi elvárásoknak megfelelően.

2. Szinopszis – a téma körülhatárolása

A kurzus célja

Meggyőződésem, hogy „az érzékenyítés az egyszerű tájékoztatásnál sokkal többet jelent. Az információ célja egy üzenet közvetítése. Az érzékenyítés során a résztvevőben nem tudatos folyamatok zajlanak, ez feltételezi az üzenet beépülését, az attitűd és a viselkedés megváltozását. Az érzékenyítés az egyén vagy a társadalom számára megadja a lehetőséget, hogy döntsön, és felelősséget vállaljon életének irányításában.” (MEGGYESNÉ–MÁTÉNÉ 2013.)

Az iskolarendszer különböző szintjeinek lényeges feladataként gondolom, hogy a társadalmilag elvárt ismeretek átadása mellett a keze alá kerülő korosztályok figyelmét a társadalom aktuális kihívásaira irányítsa. A kurzus létrehozásával célunk a szakképzésben turisztikai szakmákat elsajátító korosztályok érzékenyítése a környezetvédelmi szempontok iránt. Nem a tényanyag tudásának növelését, hanem a tanulók szemléletének kibővítését tartjuk igazán fontosnak.

A kurzus célcsoportja

„A nézetformáló tananyag fejlesztéséhez a megszokotthoz képest is fontos ismernünk a tanulók előismereteit, tapasztalatait, a nézetformálás szempontjából releváns tulajdonságait. A nézetformáló tananyag fejlesztéséhez ismernünk kell a tanulók nézeteit, az adott oktatási tartalommal kapcsolatos vélekedésüket, felvételezett álláspontjukat stb.” (SABLIK HENRIK–KOCISIS ÁGNES–OLLÉ JÁNOS, 2015)

A tananyagkészítési projektünk célcsoportja a 14-20 éves, középiskolai tanulmányait a szakképzés rendszerében végző tanulók, akik tanrendjében szerepel a turizmus fejlesztése, a turisztikai szolgáltatások nyújtása, bővítése. Iskolánkban, a Széchenyi István Baptista Technikumban ebbe a körbe tartoznak a turisztikai- és vendégtéri szaktechnikus, valamint a szakképzési szint cukrász tanulócsoportja. A korcsoport esetében, tapasztalataim szerint nagy kihívást jelent a figyelem felkeltése és folyamatos fenntartása. A célcsoport életében az erős vizualizáció komoly szerepet játszik. Nap szinten több óra – feleslegesen – megtekintett videóanyag, sok esetben a kezeletlen addikció problémája jellemzi a célcsoportot, amely helyzettel szemben eredményeket szeretnénk elérni.

A tananyag típusa

A tananyag feldolgozására a felfedezéssel tanuló sémát választottuk. A tanulás folyamatában célunk a témával kapcsolatos érzékenyítés és a nézetformálás, a tanulók saját tapasztalatainak felszínre hozásával.

„A tananyagsémánál az oktatási tartalom általában érzelmileg telített, elbeszélő, nem a belső logikája és strukturáltsága miatt lehet hatékony.” (SABLIK HENRIK–KOCISIS ÁGNES–OLLÉ JÁNOS, 2015.)

A megtanítani tervezett anyagot több, apró mikro-tananyagra bontottuk, sok multimédiás tartalommal, és kevesebb írott szöveggel ajánljuk a tanulók figyelmébe.

„A nézetformálásnál elsősorban nem az oktatási tartalom logikáját és a tartalomhoz kapcsolódó tanuló tevékenységeket kell terveznünk, hanem az érzelmi hatásrendszer. Ehhez kell társítanunk a megfelelő tevékenységet és tartalmat.” (SABLIK HENRIK, KOCISIS ÁGNES, OLLÉ JÁNOS, 2015.)

A fenti megállapításnak megfelelően az egyes fejezetek tananyag tartalmainak kialakításánál a fókusz nem a lexikális tudáselemek, hanem a különleges, meghökkentő, érzelmileg stimuláló információk átadására helyeztük.

Oktatás-módszertani megoldás

A hangsúlyt a tananyag mennyiségének minimálisra csökkentésére, és a tanulási folyamatban kis részletekben történő adagolására helyeztük. Az érzékenyítés fontos eleme a tananyagnak, mert a képzés sikerét a tananyag elsajátítása mellett az elkötelezettség növekvő mértéke is jelzi majd. A nézetformálás keretében növeljük a hallgatók kitekintési távolságát, valamint a nézőpontjukat megemeljük, a fókusz az élményszerzésre irányítjuk.

„El kell fogadnunk azt is, hogy számos esetben a nézetformálás csak a tananyag teljesítése után, valós környezetben, adott élethelyzetben lesz megfigyelhető, vagy akkor teljeseedik ki, illetve mindez akár hosszabb időt is igénybe vehet.” (SABLIK HENRIK, KOCSIS ÁGNES, OLLÉ JÁNOS, 2015.)

A megállapítás jelentős befolyással bír a tananyag hatékonyságának mérhetőségére. Mind az elő-, mind az utómérés esetében a szándékunk mindössze a téma iránti érzékenység és attitűd helyzetére, illetve annak változásaira irányulhat.

A kurzus szerkezete

A kurzus – a terveink szerint – 1 bevezető szakaszból és 4 résztémát bemutató képből, valamint egy záró tudáspróba kitöltéséből áll majd, amelyeket végig járva elérhetővé válik a tudás és az érzékenység a környezetvédelem – turizmusfejlesztés kapcsolatában.

A tervezett szerkezet az alábbi:

- Bevezetés
- Kurzusvezetői bemutatkozás
- Üdvözlő üzenet
- Tanulási útmutató

1. fejezet *A környezet*

- Természeti környezet
- A természeti környezet elemei: levegő, talaj, vizek, romló épített környezet
- Kulturális környezet
- A kulturális környezet elemei: társadalom rétegei, társadalmi szövetek, munkaerőpiac,

2. fejezet *Turizmusfejlesztés pozitív hatásai*

- - A célterület szolgáltatásbővítése
- - Infrastrukturális környezet fejlődése
- - Lakosságmegtartó képesség javulása
- - A helyi társadalom életkörülményeinek javítása

3. fejezet *A turizmusfejlesztés negatív hatásai*

- A környezet kémiai terhelése
- A vízfogyasztás és szennyvízterhelés növekedése
- Megnövekedett energiaigények
- Társadalmi szövetek „rombolása”
- Munkaerő „import”

4. fejezet *A fenntartható turizmusfejlesztés*

- Megújuló energiák használata – természeti környezet

- A társadalmi szövetek építése, támogatása – társadalmi környezet
- Gazdasági felemelkedés biztosítása a helyiek számára – gazdasági környezet
- Záró tudáspróba *Az elért szemléletváltozás felmérése*

Várható tanulási időráfordítás

Bevezetés	–	15 perc
1. Lépés	–	30 perc
2. Lépés	–	30 perc
3. Lépés	–	30 perc
4. Lépés	–	30 perc
Záró tudáspróba	–	15 perc
<i>Összesen:</i>		150 perc (kb. 2,5 óra)

A várható tanulási időráfordítást nagymértékben befolyásolja a tanulók által használt tanulási környezet, a bevonódás és az önszabályozás mértéke. „A tananyag elsajátításának sikerét meghatározhatja a tanulók motivációja és az elkötelezettsége, amely tényezők kialakításával már a tervezés fázisában számolnunk és foglalkoznunk kell.” (Faragó Boglárka 2016.)

3. Oktatástervezés – a célcsoport elemzése

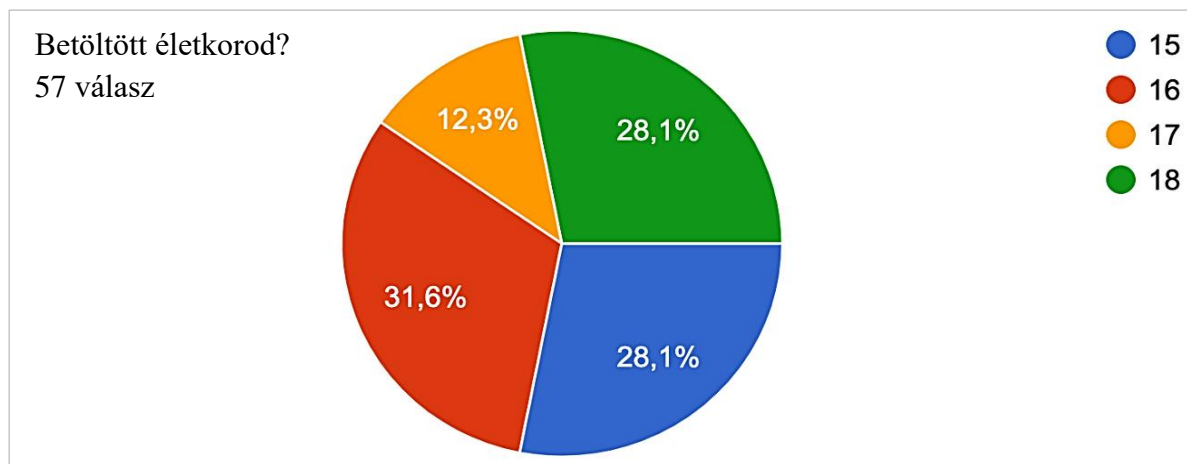
A dolgozat keretében fejlesztett tananyag és a hozzá kapcsolódó hipotézisek és elképzelések kipróbálására a Széchenyi István Baptista Technikum, Szakiskola és Gimnázium falai és tanulói között került sor. A tesztelésben részt vevő tanulók az általam tanított turizmus- és vendéglátás szakos technikumi, valamint cukrász szakképzési csoportokból kerültek ki. A mintavétel tehát mondható teljes körűnek, abból a szempontból, hogy az általam tanított, turizmus, vagy turizmus IKT tantárgyat tanuló tanulók teljes körben be lettek vonva a tananyag vizsgálatába. A részvétel önkéntes volt, ezt el is mondtam az elején a tanítványaimnak, akikkel kifejezetten jó munkakapcsolatot ápolok, amióta tanítom őket. A feladatban való részvétel motivációjaként a nekem történő segítségért, időért és tevékenységért cserébe a szakmai tantárgyból megszerezhető ötöst ajánlottam. Elképzelésem szerint így év vége felé egy extra ötös-szerzési lehetőség valószínűleg megmozgatja a tanulói fantáziát.

3.1 Célcsoport elemzés, tanulási jellemzők

Amint az már feljebb megállapításra került egy érzékenyítő tananyag fejlesztésekor hatványozottan fontos a célcsoport mélyebb megismerése, motivációinak, szokásos tevékenységeinek feltárása annak érdekében, hogy a tananyagot nyitott kapukon keresztül tudjuk eljuttatni a „címzett” tanulókig, és ne kelljen az érdektelenség és az unalom leküzdhetetlen falaiba ütköznünk.

Saját tanítványaimat – van, akit egy, de van, akit már kettő éve tanítok -, egy kicsit jobban ismerem, mintha egy excel táblázat soraiban szereplő adathalmazok lennének, mégis fontosnak tartottuk, hogy egy kicsit kerüljünk közelebb hozzájuk. Így az előmérő kérdőív első néhány kérdését a mélyebb megismerésnek szenteltük. Először is a nem-kor-élőhely adathármasból információkat re-

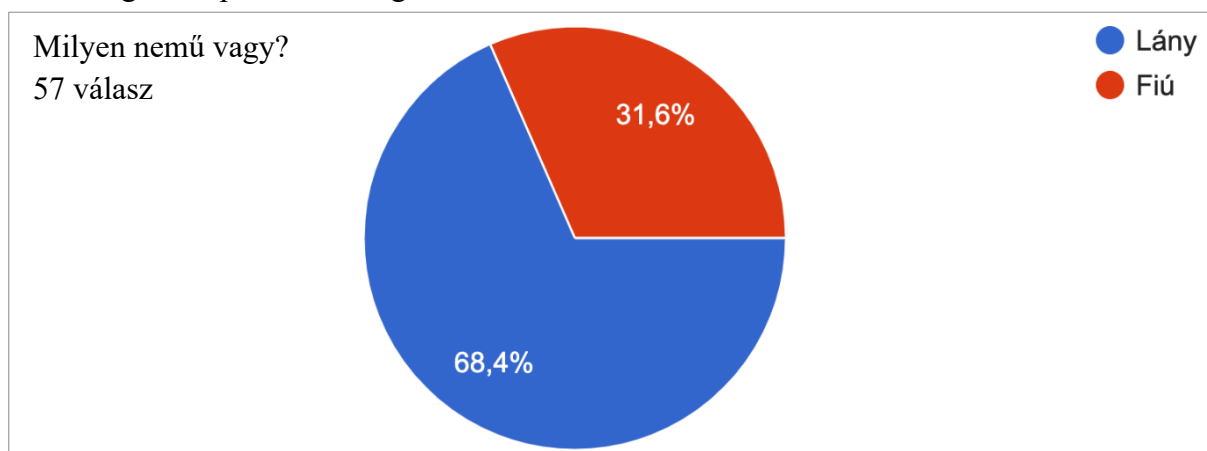
A vizsgált csoport életkori megoszlása

1. grafikon

A diagramból jól látható, hogy a megkérdezett tanulók életkor szerint eloszlása egyenletesnek tekinthető. 11.-es osztályom nem lévén, a 17 éves korosztály egy kicsit alacsonyabb számban reprezentált, de a másik három korosztály közel egyharmadnyi képviselettel bír.

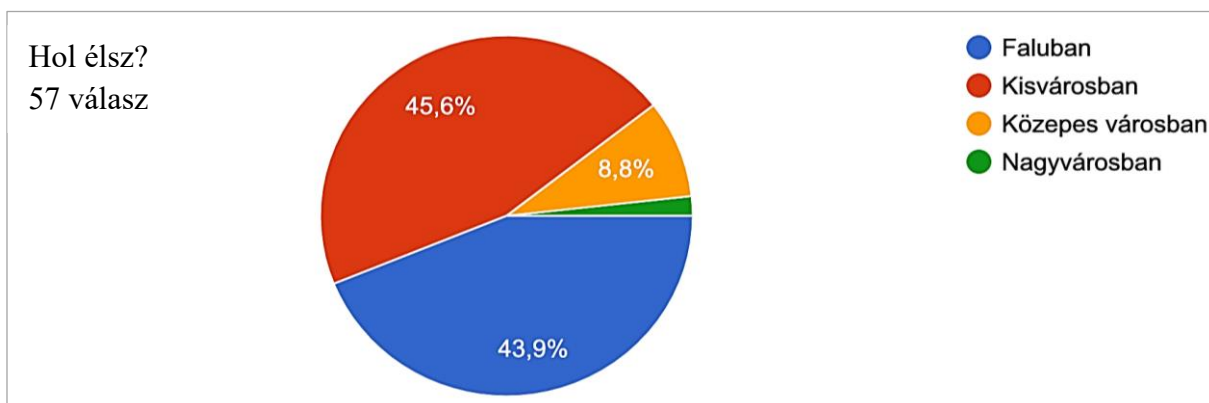
A vizsgált csoport nemi megoszlása

2. grafikon

Érdekes megfigyelésre ad alkalmat a nem szerinti megoszlás vizsgálata. Amíg iskolánk tanulói statisztikája kiegyenlítődést mutat a nemek arányát illetően, az előmérés mintájában domináns a lányok aránya, több mint kétharmaddal képviseltetnek. Az anomália oka valószínűleg az, hogy a mintában szereplő technikusi osztályokban magasabb a lányok jelenléte, míg a szakképzés szakterületein inkább a fiúk vannak többen.

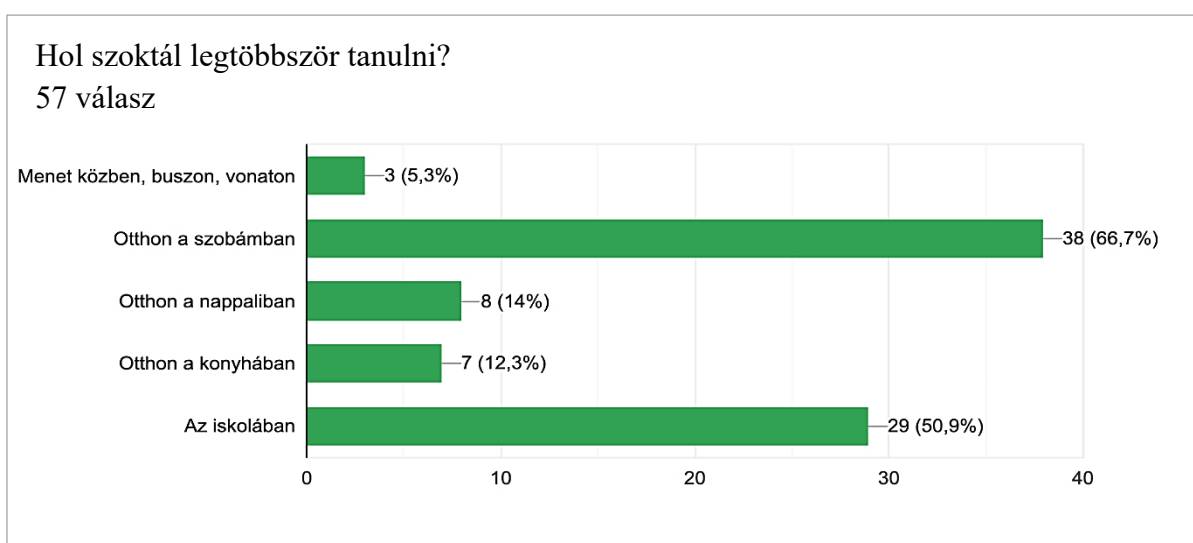
A vizsgált csoport megoszlása lakóhely alapján

3. grafikon

A harmadik, általunk fontosnak ítélt marker a minta jellemzésével kapcsolatosan a lakóhely, az életter, ahonnan a tanuló az iskolába érkezik. A vizsgált tényező szerint a vizsgálatba vont tanulók 45,6 %-ban Tapolca és Keszthely városából, és legalább ilyen mértékben a környék falvaiból járnak az iskolába. Viszonylag alacsony a közepes- és a nagyvárosból iskolánkban tanulmányait folytató diákok száma. Ebbe a kategóriába néhány győri és székesfehérvári tanuló tartozik.

A vizsgált csoport megoszlása tanulási hely preferenciái alapján

4. grafikon

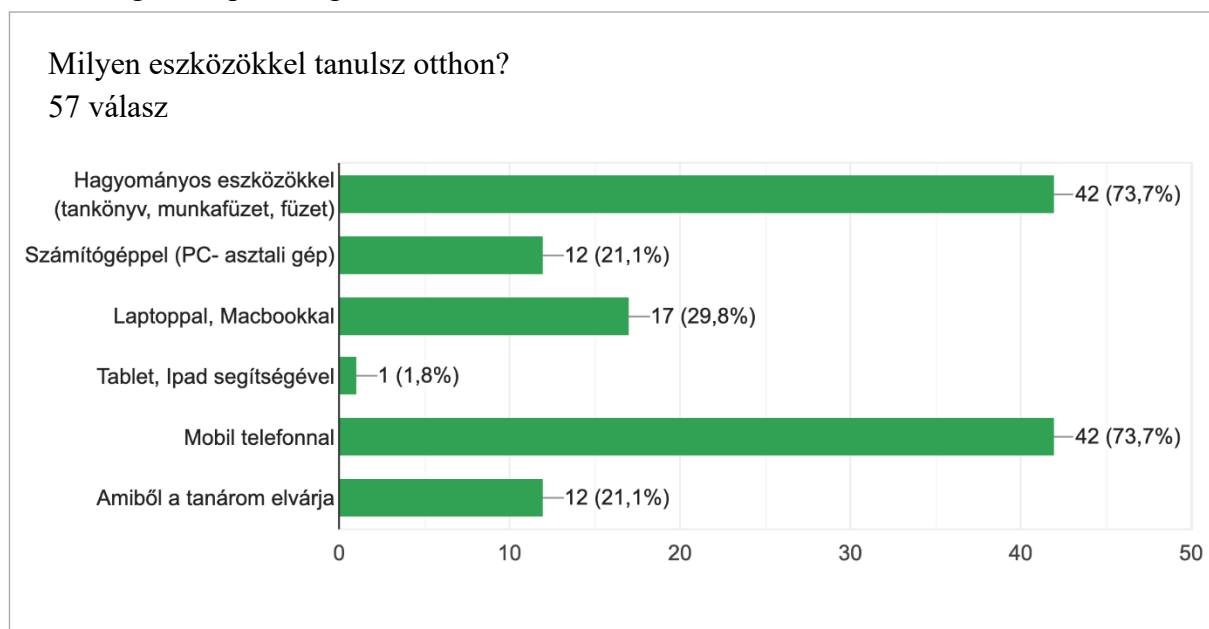
A tanulási környezet sok esetben meghatározó a kimenet sikerességére vonatkozóan. Tekintettel arra, hogy a fejlesztésünk szerves része egy digitális tanulási környezet kialakítása, fontosnak tartottuk a kiindulópontot, a jelenlegi tanulási környezetet rögzíteni a tesztben részt vevő tanulók körében.

Figyelembe véve a vizsgált minta közel 45 %-os napi bejáró tanulói nagyságrendjét, megtelepítés, a közlekedési eszközökön utazással töltött idő elvesztegetése. Tapasztalataink szerint a tanulók nagy mennyiségű kontakt tananyagot digitalizálnak telefonjaikon, ezért vártunk nagyobb érintettséget az utazás alatti tanulásban.

A jellemző tanulási környezet a felmérésben részt vevők körében az otthon található „saját szoba”, kétharmados nagyságrenddel. Ezt ugyancsak meglepőnek tartjuk, mert ez a helyzet semmiben nem különbözik a 20-30-40 évvel ezelőtt használt tanulási környezettől, miközben az emberiség a Marsra küld expedíciót, a Plútóra műholdat és ma már zsebedben a világ a mobil és az internet technológia fejlődésével. Az egész mérés eredményét figyelembe véve ez a változatlanság okozta a legnagyobb meglepetést.

Ráadásul a tanulók 50%-a jelölte „kedvenc” tanulási környezetének az iskolát. Mindezt érthetőnek tartottam, mert ha az otthoni technikai feltételek nem teszik lehetővé, akkor a számítástechnikai előnyöket ki lehet pótolni az iskolában. Személyes interjúkat folytatva a tanulókkal kiderült, hogy mit is értettek a rejtélyesnek tűnő válaszon: Az iskolában történő tanulás alatt az órákon történő megjelenést értették, amit nem követ otthoni, vagy máshol folytatott tanulás. Ez mindenképpen elgondolkodtató eredmény.

A vizsgált csoport megoszlása a tanulásra használt eszközök tekintetében

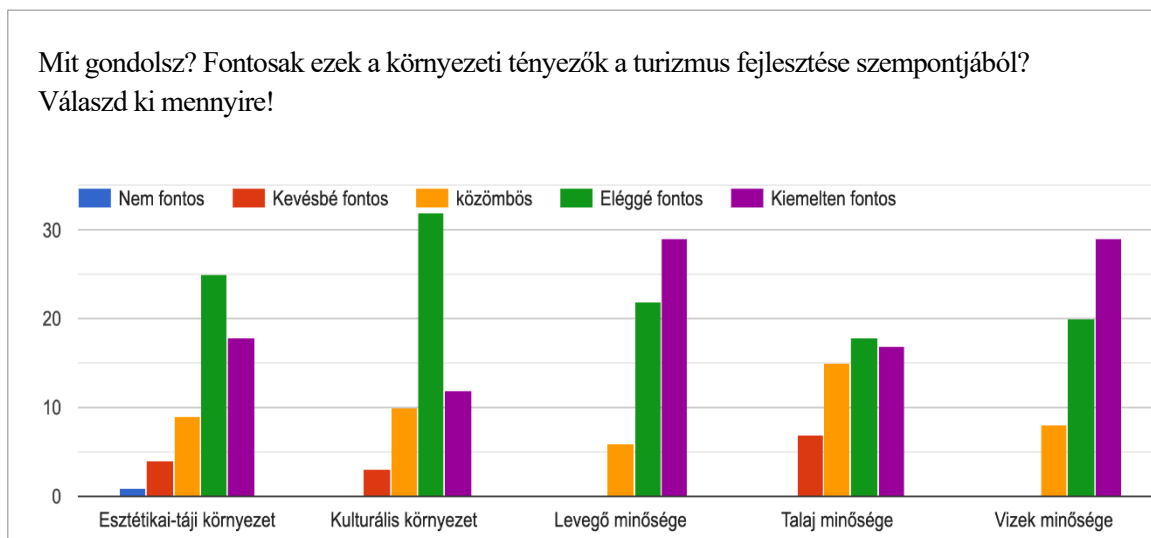
5. grafikon

A következő meglepetést a tanulásra használt eszközök körének megoszlása jelentette. A mobiltelefonok magas – 74%-os – részaránya érthető, a tanulók kb. 99%-a rendelkezik mobiltelefonnal. Ami azonban kevésbé volt várható, az a hagyományos, papír alapú eszközök használatának magas aránya, megegyezően a mobiltelefon használatával. Ez, megítélésünk szerint iskolánk előregedő pedagógus társadalmának köszönhető. Amíg a nyelvtanáraink CD lejátszó készüléket cipelve járnak órára azokba a tantermekbe, amelyekben laptop, hangszóróval és projektorral felszerelve áll a kollégák rendelkezésére, addig a technológiai változások lassan fogják követni az iskolai felhasználást, pedig nagy szükség lenne rá.

Érdekes eredmény még az asztali számítógép használatának aránya, pedig az árfekvéséből szélesebb felhasználói érdeklődésre következtethetünk, de a laptopok 30 %-os aránya is tartogat még tartalékokat a központi kormányzat eszközellátási funkciója részére.

A vizsgált csoport megoszlása a tanulási eszközök preferenciája tekintetében

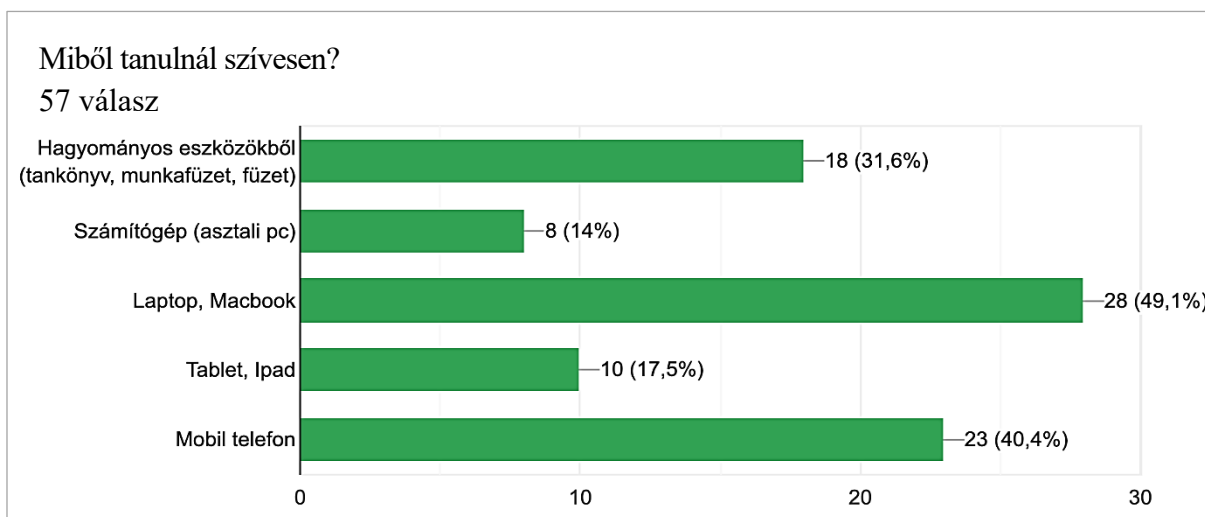

6. grafikon

A „Miből tanulnál szívesen?” kérdés természetesen új diagramot rajzol elénk. A hagyományos, papír alapú taneszközök aránya a harmadára esik vissza. Előtérbe kerül a laptop használatának igénye és a telefonok használata is őrzi markáns helyét 40%-os szinten. Mindezen eredmény jelzi számunkra, hogy a mérésben részt vevő korosztály számára már messze nem megfelelő a ma az iskolában alkalmazott oktatási eszközrendszer. A tanulók számára pozitív változások bekövetkezését két tényező látszik negatívan befolyásolni: egyrészt az eszközök beszerzésének költségvonzata, másrészt az oktatási munkában támasztott tanári követelmények fejlődésének lassú üteme.

3.2 Az előzetes mérés eredményei a témára vonatkozóan, következtetések

A vizsgált csoport érzékenységének megoszlása a környezeti tényezők fontosságáról

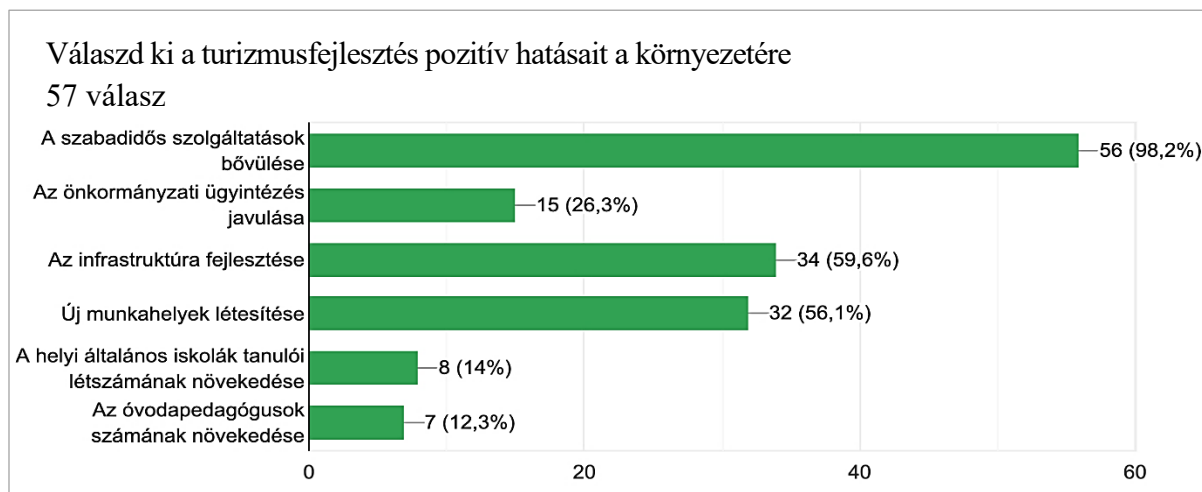
7. grafikon

A mérésben részt vevő tanulók környezeti preferenciáinak jelenlegi állapota figyelemre-méltó. A levegő és a vizek minőségének fontosságát pontosan látják, de a másik három tényező

megítélése elmarad a sorban. Az eredmény számomra azt jelzi, hogy a bennünket körülvevő talaj minősége a tanulók tudatállapota szerint kevésbé tartozik a fontos veszélyzónák közé. Talán a láthatóság korlátozottsága miatt.

Külön vizsgálatot érdemel, hogy a kulturális környezet és az esztétikai, táji környezet megítélése miért bír ilyen alacsony értékkel a fontossági skálán.

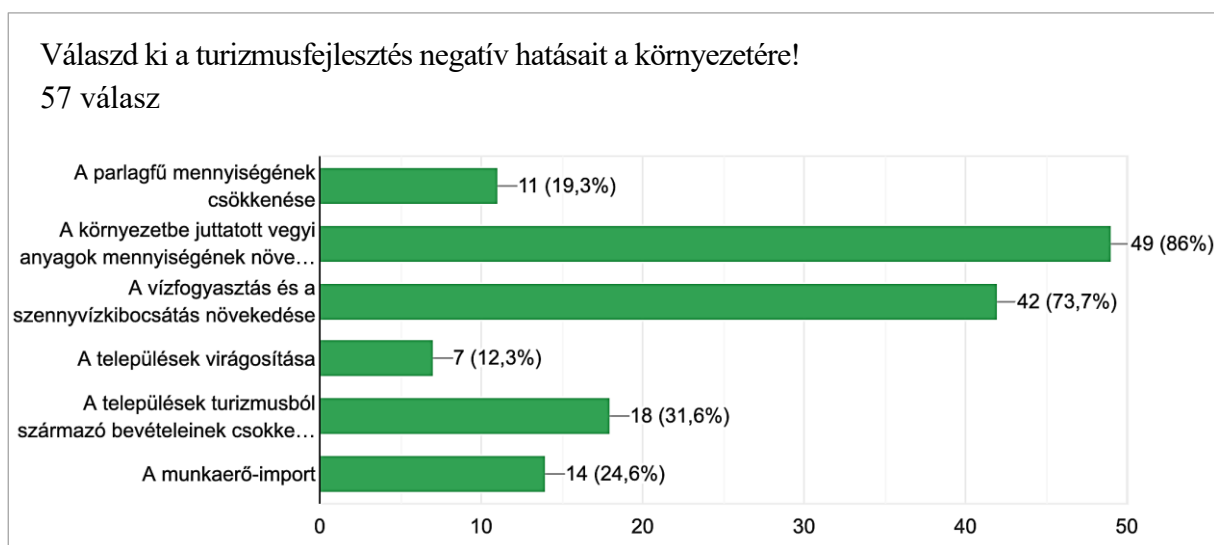
A vizsgált csoport véleményének megoszlása a turizmusfejlesztés pozitív hatásairól

8. grafikon

Érdekes eredményt hozott a turizmusfejlesztés pozitív hozadékainak megítélése. A tanulók a nem releváns válaszokat kellően alacsony számban jelölték meg, jól kiválasztották a fontosabb szempontokat. 50% feletti értékben jelölték meg a települések szolgáltatásbővülését, az infrastruktúra fejlesztését és a munkahelyek létrehozását.

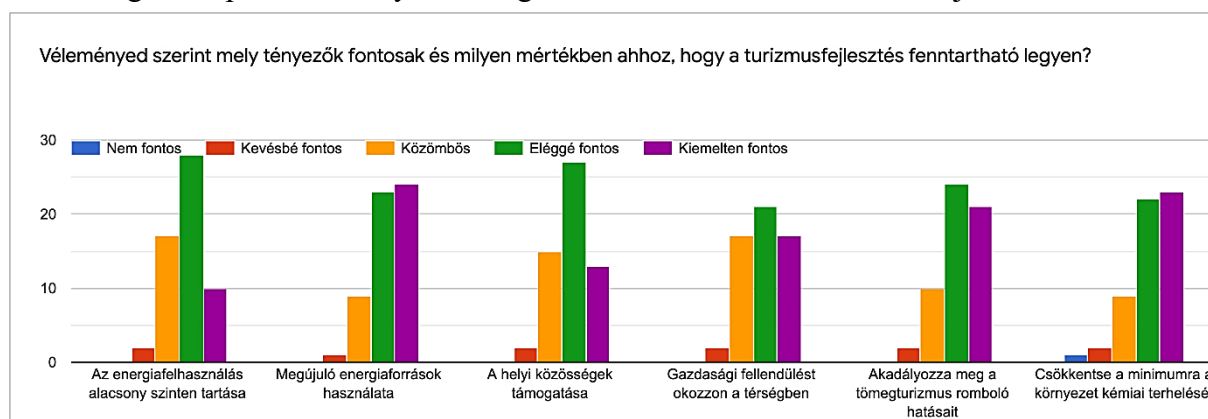
A vizsgált csoport véleményének megoszlása a turizmusfejlesztés negatív hatásairól

9. grafikon

A mérésben részt vevő tanulók jól szelektálták a lehetőségek közül a kevésbé fontos negatív hatásokat és nagy százalékban jelölték meg veszélyforrásnak a vegyi anyagok nagy mennyiségű használatát és a vízbázisok, valamint a szennyvíztisztító rendszerek terhelésének. növekedését. Ezen a területen magas tájékozottságról tettek tanúbizonyságot.

A vizsgált csoport véleményének megoszlása a fenntartható turizmusfejlesztésről

10. grafikon

A tanulók a fenntartható turizmus kérdéskörében is jól választották ki a prioritásokat. Megújuló energia használata és minimumra csökkentett kémiai terhelés, valamint romboló hatás megakadályozása. Érdekes az energiáról való gondolkodás: fontos, hogy megújuló legyen, de nem fontos, hogy alacsony legyen a felhasználás. Elgondolkodtató, hogy a tanulók nem érzik fontosnak a helyi közösségek támogatását az általuk „kihasznált” településen.

4. A tanulási környezet technológiai leírása és jellemzői

A sikeres tananyagfejlesztés és szemléletformálás feltételeként határoztuk meg az optimális tanulási környezet kiválasztását és fejlesztését. A tananyag fejlesztésére több divatos alkalmazás, keretrendszer és program ígért különböző előnyöket, amelyekkel a fejlesztés során egy-egy területen előnyre tehetnénk szert. Legyen az akár a grafika, vagy a videótechnika, vagy a képi megjelenítés és mozgatás. Minden felület mást és mást kínál, amiben jobb, többet nyújt. Ebben a kínálati erdőben kellett megtalálni azt az optimális tanulási környezetet, amely segítségével maradéktalanul képernyőre kerülhetnek a tervezett tartalmak, megvalósulhatnak a megálmodott interaktivitások és tanulói feladatok megoldásai sem szenvednek hiányosságokat.

Senki sem szeret elvtelen kompromisszumokat kötni. Ezért döntöttünk a Moodle keretrendszer mellett, amely bár nem a legfényesebb csillaga a tananyagfejlesztés világának, léteznek grafikailag, vagy interaktivitás területén gazdagabb applikációk, de költségmentesen a legtöbb lehetőséget nyújtó rendszerként ismertük meg, ami egyértelműen eldöntötte a kérdést.

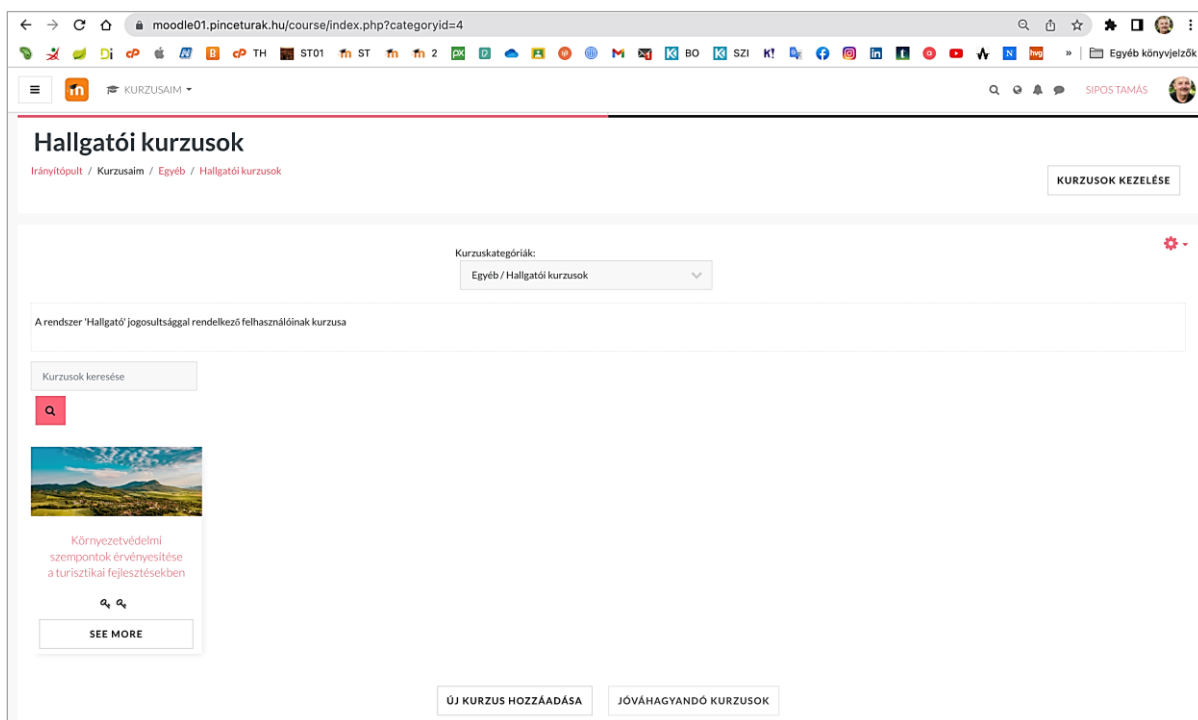
Természetesen a Moodle is tisztában van a korlátaival, a fejlesztendő területeivel, amelyekre elég nagy energiákat mozgósít, és tapasztalataink szerint a 3.11-es verziótól felfele már vonzó grafikai témákat tud nyújtani.

Jelen írás témájául szolgáló tananyagfejlesztést tehát egy saját szerverre telepített 3.11-es verziószámú Moodle keretrendszerben valósítottuk meg. A tananyag számára egy külön kurzust fejlesztettünk, amelyben megjelentetésre kerültek a tervezett fejezetek, feladatok és tevékenységek.

A moodle keretrendszer előnyei a tananyagfejlesztésben

- Képes nagy létszámú tanulót kezelni
- A legnépszerűbb fájlformátumokat képes fogadni (MS Office, mp4, mp3, pdf, ...)
- A rendszer használja a fájltranszfer nemzetközi platformját (scorm1.2 csomag)
- Rendelkezik beépített interaktív tartalomfejlesztő platformmal (H5P)
- Kiemelkedő teljesítményre képes a tanulói tevékenység monitorozásában

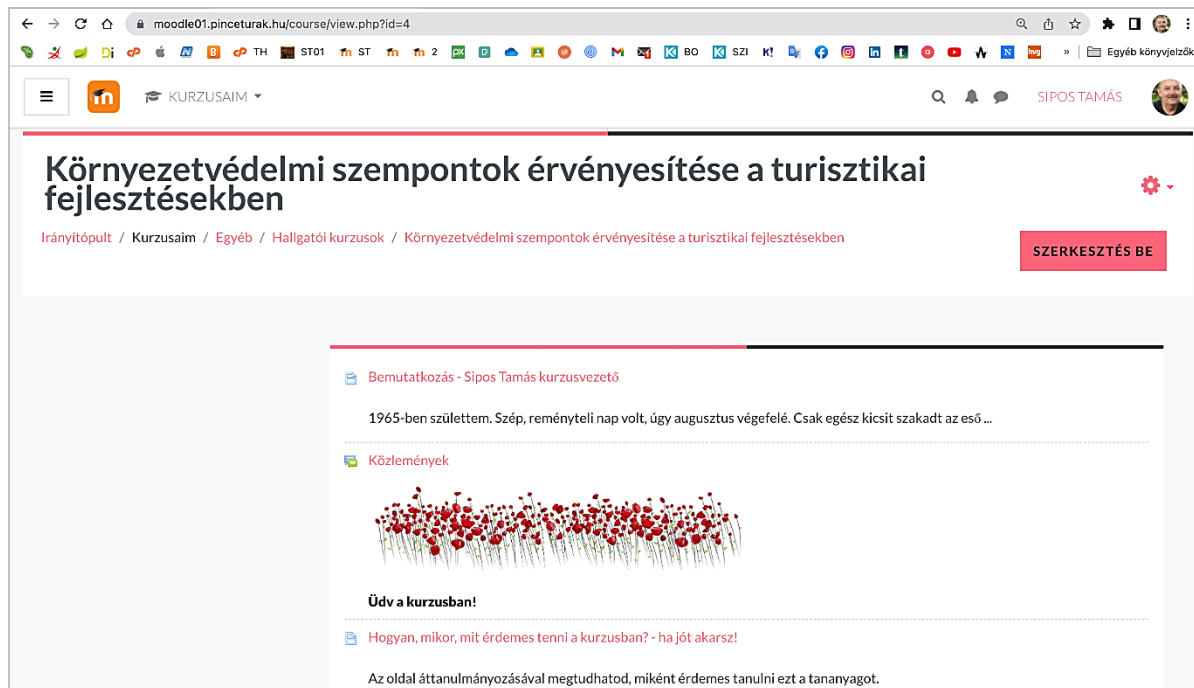
5. Az interaktív tananyag bemutatása

1. kép

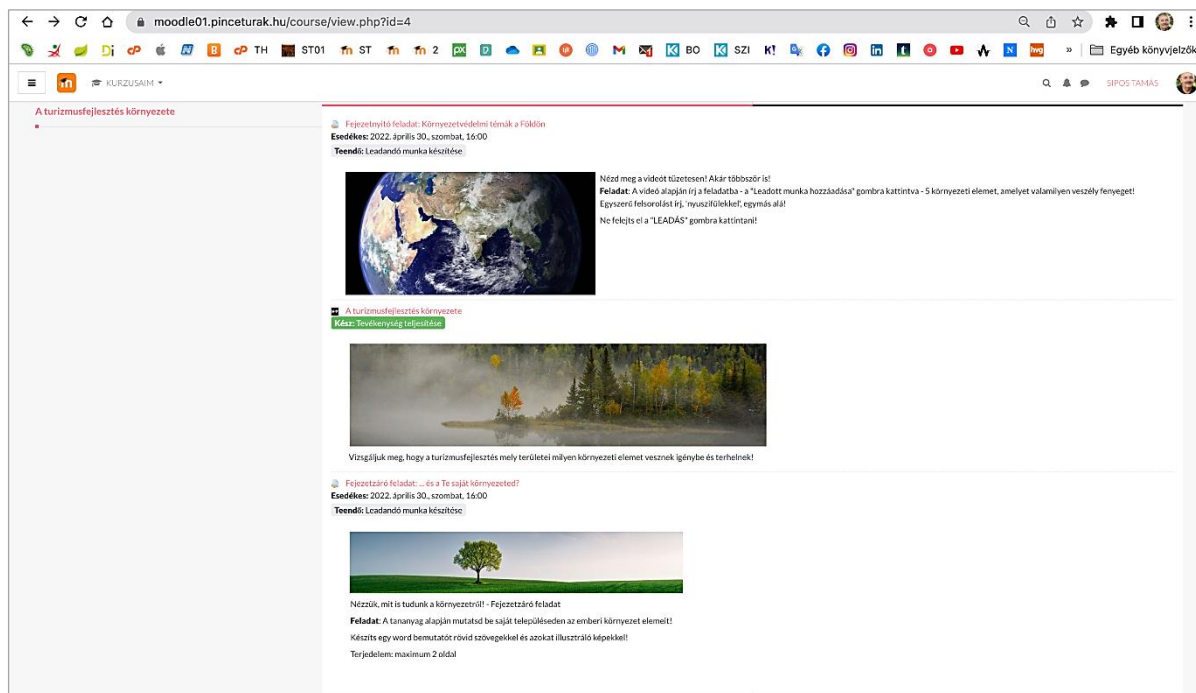
A kurzus megjelenése a moodle keretrendszerben

A hallgatók a moodle rendszerbe jelentkezve az egyéb/hallgatói kurzusok között találják meg a kurzust. A beiratkozást a kurzusba a rendszerfelügyelet végezte el, egyúttal email-ben megküldve az érintett hallgatók számára a belépési adatokat

2. kép
0. fejezet megjelenése a kurzusfelületen

A 0. fejezet bevezetés a kurzusba. Tartalmazza a kurzusvezető bemutatkozását, amelyből a hallgatók megismerhetik a vezető tanár szakmai életútját. A második etap egy hangulatos üdvözlés, amely egyúttal bevonja a hallgatókat a közlemények, a rendszerüzenetek világába. A harmadik rész a tanulási útmutató, amelyből a moodle rendszerben még nem tanult hallgatók számára is hasznos információkat találunk a „Hogyan használj engem?” témakörében.

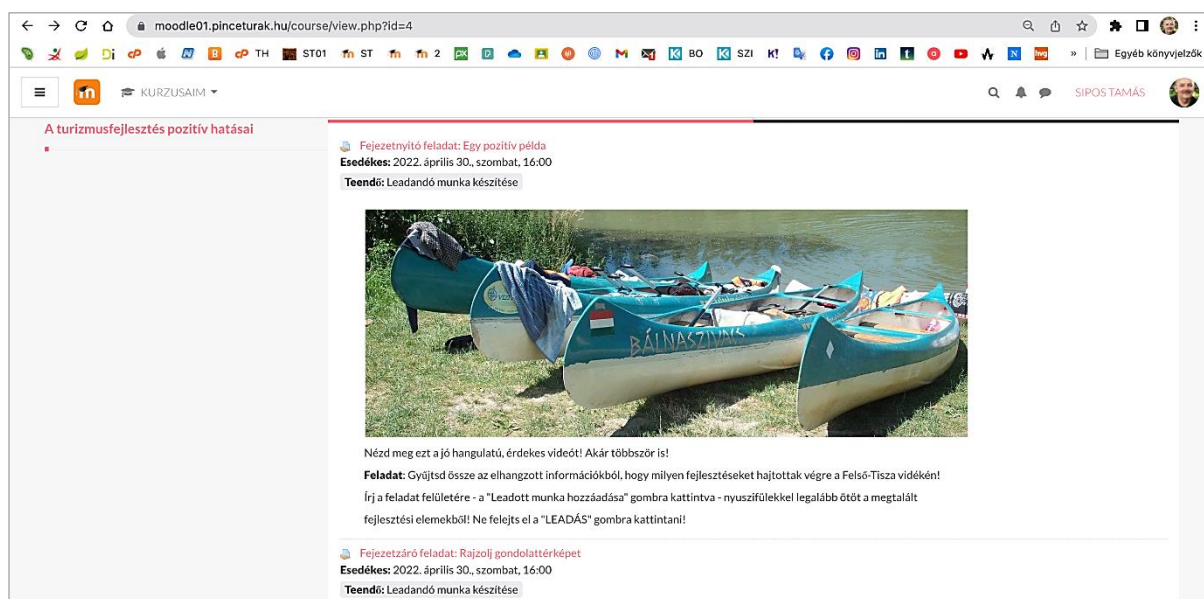

3. kép
Az 1. fejezet megjelenése a kurzusfelületen

Az első fejezet felépítése hasonló az előző fejezetéhez, azonban itt már megjelenik a kurzusoldal baloldalán a fejezet címe, jelezvén a témaváltásokat.

A kurzusoldal jobb oldalán a tananyag egységei találhatóak.

- Fejezetnyitó feladat: a téma exponálását szolgálja, ráirányítva a figyelmet a fejezet problémafelvetésére.
- H5P tananyag: interaktív tananyag a témához kapcsolódó ismeretanyag rövid, gyors áttekintésére. A tananyag-rész a moodle beépített, H5p készítő funkciójával készült, ezáltal kiküszöbölve a transzfer igényt.
- Fejezetzáró feladat: a fejezetben felmerült ismeretek és emóciók felhasználásával, a tanultak adaptálása a saját földrajzi környezetre.

A turizmusfejlesztés pozitív hatásai

Fejezetnyitó feladat: Egy pozitív példa
Esedékes: 2022. április 30., szombat, 16:00
Teendő: Leadandó munka készítése

Nézd meg ezt a jó hangulatú, érdekes videót! Akár többször is!

Feladat: Gyűjtsd össze az elhangzott információkból, hogy milyen fejlesztéseket hajtottak végre a Felső-Tisza vidékén!
Írj a feladat felületére - a "Leadott munka hozzáadása" gombra kattintva - nyuszifülekkel legalább öttöt a megtalált fejlesztési elemekből! Ne felejtse el a "LEADÁS" gombra kattintani!

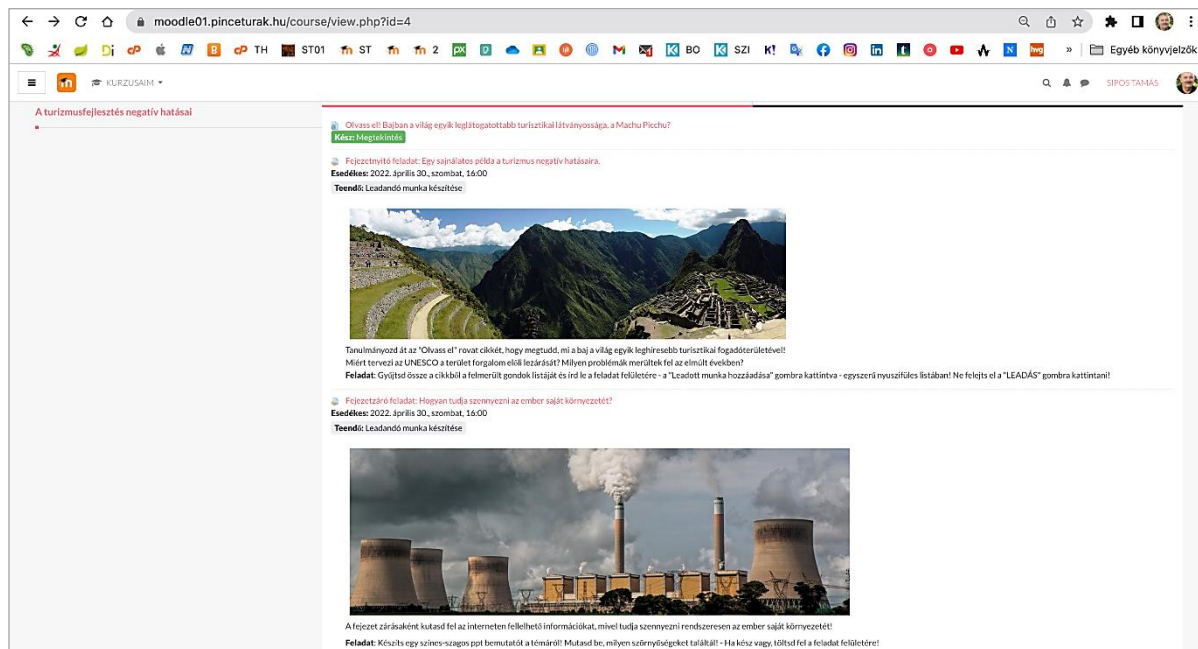
Fejezetzáró feladat: Rajzold gondolattérképet
Esedékes: 2022. április 30., szombat, 16:00
Teendő: Leadandó munka készítése

4. kép 2. fejezet megjelenése a kurzusfelületen

A fejezet anyagainak célja a pozitív példák bemutatása és feldolgozása a turizmusfejlesztés területéről. Nem titkolt célunk a gondolattérkép használatának bevezetése a tanulás folyamatába.

A feladat feldolgozása során a hallgatók megismernek egy jól sikerült turisztikai fejlesztési projektet, egyben gyakorolják a videó anyagok megadott szempontok alapján történő feldolgozását.

A 2. fejezetet záró feladat szintén kettős célt szolgál: Egyrészt elgondolkodásra készíti a hallgatókat, hogy összekössenek korábbi tanulmányaik – turisztikai szolgáltatások – során szerzett információkat a kurzusban fellelhető világból származó információkkal – környezeti elemek. Másrészt a feladat során önállóan kell megismerni egy szoftvert, amely segítségével be tudjuk mutatni a logikai utat, amit a feladat megoldása során járunk be. Ez a korosztálytól az előzetes elképzelések szerint átlag feletti elköteleződést és intelligenciát követel meg.

The screenshot shows a Moodle course page with the following content:

- Assignment 1:**
  - Cím:** Olvass el! Bőven a világ egyik leglátogatottabb turisztikai látványossága, a Machu Picchu?
  - Kész: Megtekintés**
  - Felkészítendő feladat:** Egy sajnálatos példa a turizmus negatív hatásaira.
  - Esedékes:** 2022. április 30., szombat, 16:00
  - Teendő:** Leadandó munka készítése
  - Image:** A landscape photo of Machu Picchu in the Andes mountains.
  - Text:** Tanulmányozd át az "Olvasd el" rovat cikkét, hogy megtudd, mi a baj a világ leghíresebb turisztikai fogadóterületével! Miért tervezi az UNESCO a terület forgalom elől lezárását? Milyen problémák merültek fel az elmúlt években?
  - Feladat:** Gyűjtsd össze a cikkből a felmerült gondok listáját és írd le a feladat felületére - a "Leadott munka hozzáadása" gombra kattintva - egyszerű nyerszfűlés listában! Ne felejsd el a "LEADÁS" gombra kattintani!
- Assignment 2:**
  - Felkészítendő feladat:** Hogyan tudja szennyezni az ember saját környezetét?
  - Esedékes:** 2022. április 30., szombat, 16:00
  - Teendő:** Leadandó munka készítése
  - Image:** A photo of an industrial power plant with cooling towers.
  - Text:** A fejezet zárásaként kutassd fel az interneten fellelhető információkat, mivel tudja szennyezni rendszeresen az ember saját környezetét!
  - Feladat:** Készíts egy színes-szögön ppt bemutatót a témáról! Mutasd be, milyen szennyezéseket találjál! - Ha kész vagy, köldd fel a feladat felületére!

5. kép

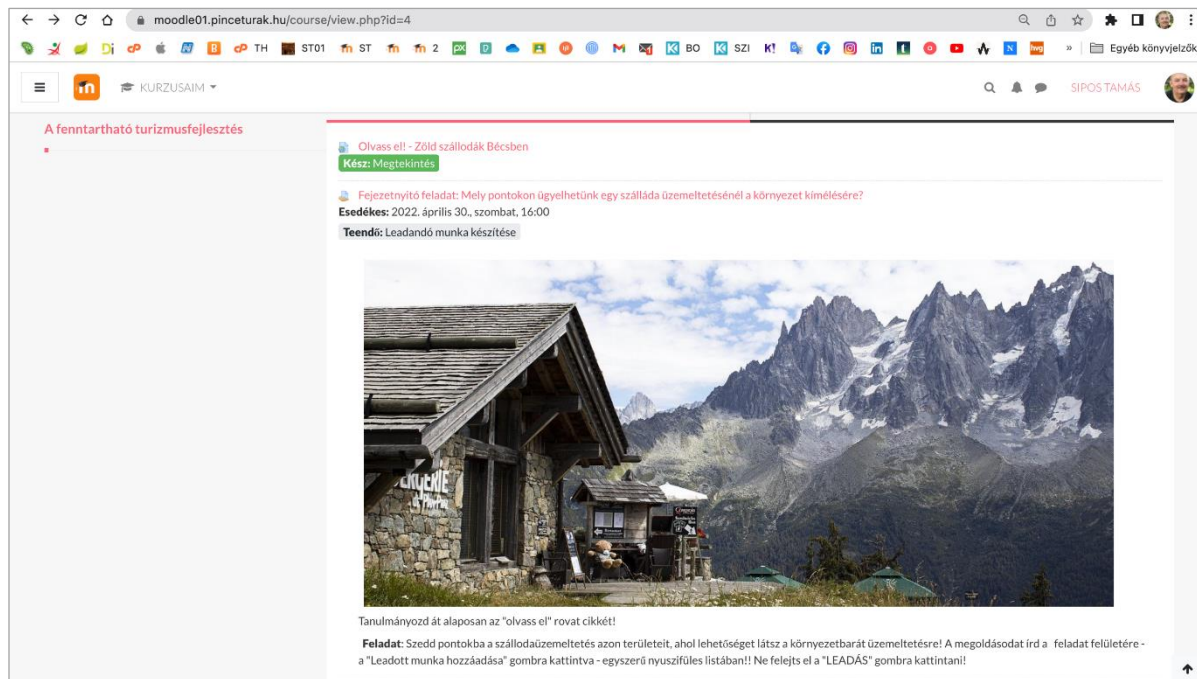
3. fejezet megjelenése a kurzusfelületen

A 3. fejezet szándéka egyértelműen a megdöbbenés, a rávezetés, az érzelmek „felkorbácsolása”. Egy kiemelt ismertségű turisztikai fogadóterület példáján keresztül mutatjuk be az oly nagyon áhított, jelentős volumenű turisztikai forgalom negatív, sok esetben romboló hatását.

Hallgatóink fejében a turizmus a csodálatos naplementét, a lágyan hullámzó tengert, a füledt nyári estéken a Beach-bárban szürcsölt koktélokot jelenti. A szépet, a fogyaszthatót, mesélhető, a könnyen megélhető és a boldoggá tevőt. Sajnos azonban a turizmusnak vannak árnyoldalai is, amelyekkel elsősorban a helyi lakosság, a szolgáltatók ismerkednek meg. Amikor a problémák a vendégek számára is nyilvánvalóvá válnak, akkor már nagy a baj. Erre döbbsenti rá a hallgatókat a fejezet nyitó cikke, amely kendőzetlenül mutatja be a világ talán egyik legismeretesebb turisztikai fogadóterületének akut problémáit, amelyek megoldás után kiáltanak. A fejezet fontos küldetése az internetes információk felkutatása kompetenciájának fejlesztése is, mert a keresés pontossága, gyorsasága és hatékonysága a jövő évtizedek legfontosabb kompetenciái között szerepelnek.

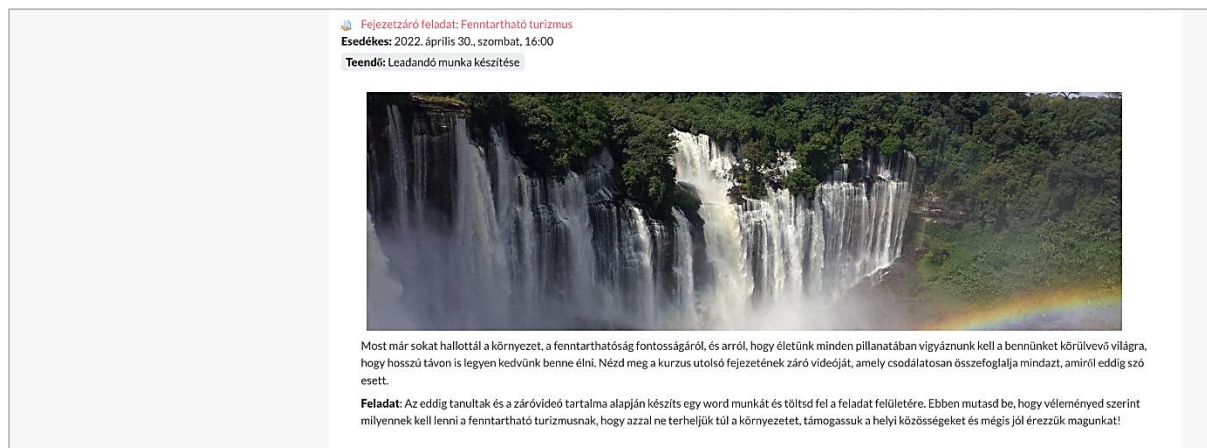
A fejezetnyitó feladat az első felháborodást és rácsodálkozást követően azon tényezők összegyűjtése a cikkből, amelyek ide vezettek, hogy a turisták jelenléte „megsemmisítő” hatással van a fogadóképességre.

A záró feladat internetes kutatásra épül. A hallgatók a feltett kérdésre keresnek „elrettentő” példákat, amelyeket power point szoftver segítségével mutatnak be.

The screenshot shows a Moodle course page titled "A fenntartható turizmusfejlesztés". The main content area displays a task titled "Olvass el! - Zöld szállodák Bécsben" with a status of "Kész: Megtekintés". The task description asks students to identify points where they can manage a hotel's environmental friendliness. The deadline is 2022. április 30., szombat, 16:00. The task includes a photograph of a stone building in a mountainous landscape with snow-capped peaks. Below the photo, the task instructions are provided in Hungarian.

Feladat: Szedd pontokba a szállodaüzemeltetés azon területeit, ahol lehetőséget látsz a környezetbarát üzemeltetésre! A megoldásodat írd a feladat felületére - a "Leadott munka hozzáadása" gombra kattintva - egyszerű nyuszifüles listában!! Ne felejsd el a "LEADÁS" gombra kattintani!

The screenshot shows a Moodle course page titled "Fejezetzáró feladat: Fenntartható turizmus". The main content area displays a task with a status of "Kész: Megtekintés". The task description asks students to reflect on the importance of nature and sustainable tourism. The deadline is 2022. április 30., szombat, 16:00. The task includes a photograph of a waterfall in a lush green forest. Below the photo, the task instructions are provided in Hungarian.

Feladat: Az eddig tanultak és a záróvideó tartalma alapján készíts egy word munkát és töltsd fel a feladat felületére. Ebben mutasd be, hogy véleményed szerint milyennek kell lenni a fenntartható turizmusnak, hogy azzal ne terheljük túl a környezetet, támogassuk a helyi közösségeket és mégis jól érezzük magunkat!

6. kép

4. fejezet megjelenése a kurzusfelületen

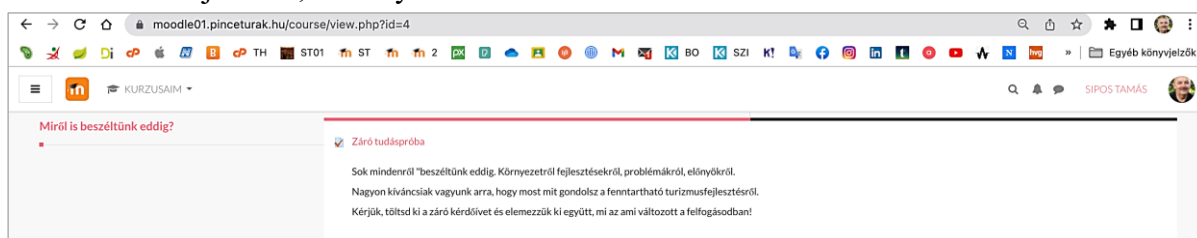
A 4. fejezet célja a kiútmutatás, a lehetőségek „felvillantása”, a jó gyakorlatok bemutatása. Annak bizonyítása, hogy létezik a „romboló, pusztító, szeméttengerrel elborító” turizmus mellett egy tiszta, a természet értékeit ésszerűen és kíméletesen kiaknázó turizmus, amely sok örömet és még több élményt nyújt a résztvevők számára.

Látványos, vonzó felületen ismerkedhetnek meg a hallgatók a jó gyakorlatokkal, amelyek Európa szerte jellemzik már a turisztikai vállalkozások tevékenységét. A cikk kellő látványossággal mutatja be Bécs városának törekvéseit a turizmus és környezetvédelem témakörben.

A fejezetnyitó feladat oktatás-módszertanilag az „olvass el” rovat cikkére épül, az abban foglalt információk, folyamatok és módszerek feldolgozását várja a hallgatóktól.

A fejezet záró feladata a tananyag legfontosabb gondolatait fogalmazza meg, a videó anyag bemutatja a lehetőségeket a környezetbarát turizmus megvalósítására. Látványosan, érdekesen, gondolatébresztően. A feladat során a hallgatók word bemutató keretében mutatják be az általuk – ismereteik alapján - elképzelhető turisztikai formátumokat, amelyek megfelelnek a fenntartható turizmusfejlesztés, a környezetbarát turizmus kritériumainak.

7. kép

Záró fejezet – tudáspróba megjelenése a kurzusfelületen

A tudáspróba nevével ellentétben nem egy szummatív mérőeszköz, hanem egy kísérlet a hallgatók szemléletváltozásának feltérképezésére a tananyag elsajátítását követően. Ez a programunk legizgalmasabb pontja, hiszen az attitűdváltozást rendkívül nehéz egzaktul bemutatni, ráadásul a kívánt szemléletbeli változás nem biztos, hogy azonnal jelentkezik. A mérés tesztlapja megegyezik az előmérés feladatlapjával, így a változások mérhetővé válnak. Az eredmények értékelése természetesen óvatosságot követel tőlünk. Mindenesetre számíthatunk néhány szignifikáns változásra a tananyag áttanulmányozását követően.

6. Önreflektív elemzés

Már a téma kiválasztásában is jelentős motivációt jelentett egy tanulói attitűd megváltoztatásának kísérlete. A képzésünk során elkészített tananyagok zömében ismeretátadó, vagy kompetenciák fejlesztését célzó munkák voltak. Nézetformáló tananyag készítésével nem volt lehetőségünk foglalkozni, pedig a gyorsan változó világunk megértéséhez – megítélésem szerint - egyre komolyabb szükség lesz e tananyagséma alkalmazására. A feladat nem egyszerű, mert néhány alapvetésen kívül nem áll rendelkezésre módszertani eszközök széles tárháza. Ráadásul a nézetformálás eléréséhez használt eszközök hatékonysága nagymértékben függ az adott tanulási folyamatba bevont célcsoport adottságaitól. Minden hatékony tananyag elkészítése igényli a felhasználói csoport jellemzőinek elemzését, bizonyos szintű ismeretét és figyelembevételét, de nézetformálás esetében ez a siker abszolút záloga. Ezért is jelentett számomra nagy kihívást a téma felvállalása.

6.1 Fejlesztési összefoglaló

A program indulásakor a tananyag fejlesztését célzó előmérésbe az általam turisztikára tanított tanulók különösebb válogatás nélkül bekerültek. A mérés napján a hiányzókat leszámítva

57 fő töltötte ki az előmérés kérdőívet, amely – a téma jellegéből adódóan – nem szummatív, nem pontozható kérdésekből áll. A méréssel a célunk az volt, hogy fényt derítsünk a tanulók emocionális kapcsolódására a környezetvédelmi szempontokhoz. Mely tényezőket tartanak fontosnak a témában és melyeket gondolnak kevésbé lényegesnek a turisztikai fejlesztések és a szolgáltatások későbbi működtetése területén.

A tanulási környezet – saját telepítésű moodle keretrendszer – megismerését és a tananyaggal való tanulás megkezdését minden csoporttal a tanóráim egyikén kezdtük meg. A tanulók megismerték a moodle rendszerét, annak egyszerű működését, a tananyaggal való tanulás mi-kéntjét. A tanórai magyarázat és szemléltető bemutatás jól sikerült, amint azt a kurzuslátogatottsági napló is jelzi. A teljes tanulói létszámból mindössze 6 fő tartotta fontosnak a későbbiekben felkeresni a kurzus felületén a tanulási útmutatót. A többiek számára az adatok alapján egyértelmű volt a kurzus és a moodle felület működése

A kurzus-látogatottság statisztikája érdekes tanulságokkal szolgál a tanulói aktivitás területén: A kezdeti lendület, a maximális létszám lassan ugyancsak megcsappant és a 37 fős tanulói csapatból a záró tudáspróbát már csak 6 fő töltötte ki. Ez tanulság a jövőre nézve, amely azt mondatja velünk, hogy a korosztály a tanulási folyamat során a kellő motiváció és a folyamatos ellenőrzés hiányában képes „ellazulni” és „el is fogyni”, ami a kurzus teljesítését illeti.

Tekintettel arra, hogy írásomban bemutatott tananyag szándékaim szerint a következő tanévtől be fog épülni iskolánk turisztikai szakképzési programjába, a fenti problémára vonatkozóan megoldást szeretnék találni. Természetesen a motiváció folyamatos fenntartása a megoldandó feladat, mert a téma megérdemli a kiemelt figyelmet.

A tananyag fejlesztése során kiemelt figyelmet tulajdonítottunk a változatosság, az érdekesség, a meghökkenítés szempontjára. Ez a szándékunk „értő fülekre” talált a tananyag tanulása közben. Tanulóinkkal folytatott személyes interjúk során felszínre került, hogy a valódi érdeklődők, a több feladatot is megoldó tanulók szerettek tanulni a tananyaggal. Szerették az újdonságát, az érdekességét, az „egy papírlapon megkapott feladat” érzet mellőző megvalósulást. Látták, hogy erről a nagyon is aktuális témáról a jövőjük számára fontos a nagyobb tömegű információ beszerzése.

A tananyag tevékenység tervezésében zömében a csoportok által jól ismert szoftverek használatával határoztuk meg a feladatokat. A tananyag második fejezetében a záró feladattal magasra tettük a mércét. Egy még soha nem használt programot – gondolattérkép készítő alkalmazás – kellett letölteni, a működését megérteni és használatával a fejezetzáró feladatot megoldani. Félelmeink hiábavalónak bizonyultak, a tanulók magától értetődően kezelték a számukra új szoftver érkezését. Letöltötték, megismerték és megoldották vele a feladatot. Magától értetődő módon. Ez volt a fejlesztési folyamat legnagyobb meglepetése.

6.2 Önértékelés és reflexió

A tananyag fejlesztése során mindamelllett, hogy rendkívül összetett és jelentős élmény volt, pedagógiai pályafutásom alatt, nehézséget okozott az interneten rendelkezésre álló, használható tananyag-elemek alacsony száma. A szakdolgozat készítésének időintervalluma nem igazán támogatta, de a szakképzés rendszerébe történő beillesztése előtt a tananyag néhány elemét frissíteni tervezem saját készítésű képi, hang és videó elemekkel.

Egy ilyen összetett feladat végére érve az ember általában számvetést készít. Nagy élményt okozott számomra a célcsoport kiválasztása, a megismerésükre tett erőfeszítések. A projekt

megvalósítása több esetben szorosabbra fűzte a kapcsolatot még az alacsonyabb évfolyamokkal is. A munka folyamán a tanulók megéreztek valamit abból az új levegőből, fénycsóvából az alagút végén, amit a tanulásnak ez a formája jelent. Élmény volt számunkra szembesülni az adekvátabb tanulási környezettel, azzal, hogy amit laptopon elkezdett megoldani feladatot, azt a városba utazás alatt a mobilján folytathatja, hogy aztán haza érve befejezze a munkát és leadja a rendszerben a feladatot.

A tanulók ráéreztek arra, hogy ez a jövő és tetszett, amit láttak. – legnagyobb öröömre, természetesen.

Irodalom

DRIPPEY-DÉVAI Julianna (2019): *Érzékenyítés és szemléletformálás az iskolában – egy jó hazai gyakorlat* <https://mindsetpszichologia.hu/erzekenyites-es-szemleletformalas-az-iskolaban-egy-jo-hazai-gyakorlat> Letöltés dátuma: 2021.12.27.

EURÓPAI UNIÓ PARLAMENTJE (2021): *Az Európai Parlament 2021. március 25-i állásfoglalása „A fenntartható turizmusra vonatkozó uniós stratégia létrehozása” témájáról.* <https://bit.ly/31sCAGa> Letöltés dátuma: 2021.12.30.

Fenntartható turizmus – A gyenesdiási modell (2007). Turizmus Trend. <https://bit.ly/32UC1wl> Letöltés dátuma: 2021.12.30.

Fenntartható turizmus hálózatosodás és együttműködések kialakításával. 1. Modul. Fenntartható menedzsment a turisztikai szektorban. – Sustain T 2017-1-ESO1-KA202-038128. 2017. <https://bit.ly/3ES9O6M> Letöltés dátuma: 2021.12.29.

HAPP Éva (2014): Fenntartható turizmus és felelősségvállalás = *Gazdaság & Társadalom* 6. év., 1. sz. <https://bit.ly/3mVdT3Z> Letöltés dátuma: 2021.12.30.

HUJBER Tamásné (2018): *Módszertani segédanyag érzékenyítő foglalkozásokhoz.* Kaposvár, ALTERNATÍVA Komplex Szolgáltató Egyesület. 3E projekt (esélyteremtés – érzékenyítés – együttműködés) FOF2017/63.

KATHÁZ KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT. (SZEGED) SZAKMAI CSOPORTJA. (2015): *Módszertani segédletek.* Erasmus Plus Stratégiai partnerség a szociális érzékenység fejlesztéséért 1-HU01KA201-013623. <https://bit.ly/3eNsOIT> Letöltés dátuma: 2021.12.29.

Kézikönyv a fenntartható turizmus jó gyakorlatáról a védett területeken (2018). [hn.] Central Europe Eco-Tourism. <https://bit.ly/3JCOC8i> Letöltés dátuma: 2022.01.03.

Letöltés dátuma: 2022.01.02. <https://bit.ly/3mRG4k8>

MEGGYESNÉ HOSSZU Tímea – MÁTÉNÉ HOMOKI Tünde (2013): *A társadalmi érzékenyítés módszertana kisgyermekkorban I.* „Mentor(h)áló 2.0 Program” TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008 projekt. <https://bit.ly/3mY224W> Letöltés dátuma: 2021.12.27.

OLLÉ János – KOCSIS Ágnes – MOLNÁR Előd – SABLÍK Henrik – PÁPAI Anna – FARAGÓ Boglárka (2016): *Oktatástervezés, digitális tartalomfejlesztés.* Eger, Líceum.

SZERDAHELYI Krisztina (2019): *Ahol a fenntarthatóság is élményelem.* – Turizmus online. <https://bit.ly/3mQLjAH> Letöltés dátuma: 2021.12.30.